

hänen seminaarissa esillä olleen artikkelinsa "Ideology: Fortress or Paradoxical Space" (joka tosin ilmestyynee *Das Argument*-lehdessä)⁴ sekä ennen muuta hänen julkaisemattoman käsikirjoituksensa "Zu rebellieren und zu denken wagen!", joka on mielenkiintoisimpia Althusserin ideologia-esseen kommentaareja ja edelleenkehittäjiä.

Samoin tilanpuutteen vuoksi jää moni artikkeli/kommentti hyvin alustavaksi ja skemaattiseksi, parhaimmillaan joitakin tutkimusongelmia esiin nostavaksi. Vaikka onkin tosiasia, että ideologiateorian alalla ei vallitse ensinkään yksimielisyyttä, niin silti jättävät eräät tekstit keskeneräisyydessään vaisun kuvan itsestään. Miinään yleisenä johdatuksena ideologiateorioihin ei teosta voi pitää. Teoksen ja seminaarin (seuraava seminaari on vuonna 1984) motiivi lieneekin ollut koota ajatustenvaihtoon eri positioista lähteviä tutkijoita tavoitteena kiintempi kansainvälinen yhteistyö ja julkisuus yli kielirajojen. Muutamista soraäänistä huolimatta teosta voi tässä mielessä pitää onnistuneena avauksena, jolle soisi jatkoa tulevaisuudessa.

Timo Uusitupa & Juha Koivisto

Viitteet

¹PIT on julkaissut tähän mennessä kolme teosta: *Theorien über Ideologie, Argument-Sonderband (AS)*, 40, Berlin, 1979. *Faschismus und Ideologie 1-2, AS*, 60&62, Berlin 1980. Lisää teoksia on tulossa sekä fasismista että muista ideologisista käytännöistä.

²Esim. teoksessa ALTHUSSER, Louis. *Ideologie und ideologische Staatsapparate*. Hamburg/Westberlin, VSA, 1977, s. 108-153.

³K. Pietilän PIT:n teorian sovellutuksista ks. HEMANUS, P. & PIETILÄ, K. *Setsemän erää journalismista*. Tampere, Vastapaino, 1982.

⁴*Das Argument*issa on jo julkaistu kaksi seminaariaineiston artikkelia, joita ei ole sisällytetty kirjaan: LIEDMAN, Sven-Erik, *Neoliberalismus und Neokonservatismus* (134/1982) sekä MEHTONEN, Lauri, *Von der "Grundfrage der Philosophie" zur Philosophie als "ideologischer Macht"* (137/1983).

Ulkopuolelta mutta osuvasti

GINMAN, Mariam. En modell för journalisternas informationsanskaffning. Relationen mellan informationsflöde och -substans inom olika informationsprocesser i samhället. *Acta Universitatis Tamperensis, Ser. A*, Vol. 154, 1983.

Jokainen itseään kunnioittava tieteenala on enemmän tai vähemmän arka omasta arvostaan ja varjelee omaa reviiriään. Olen yrittänyt muistella miten reagoin, kun kuulin, että yksi ensimmäisiä kirjastotieteen ja informatiikan väitöskirjan tekijöitä - sittenkin ensimmäiseksi ehtinyt - Mariam Ginman on ottanut teemakseen journalistit ja heidän tiedonhankintansa. Sikäli kun muistan, olin hieman mustasukkainen: luultavasti ihmettelin, miksi Ginman ei ollut kiinnostunut esim. geologeista tai kemisti-insinööreistä.

Nyt jälkikäteen minun on aika tunnustaa ennakkoluuloni, jotta vastaisuudessa minulla olisi niitä vähemmän. Canossan-matkani ei silti tarkoita, että kriittinen tiedotustutkija ei löytäisi Ginmanin tutkimuksesta sanansijaa. Kun hän lomakkeessaan (s. 2, kysymys 9) tiedustelee esimerkiksi, muokkaako (*bearbeta*) vastaaja, journalisti siis, usein saamaansa informaatiota kielellisesti, naivia se on; asiaa ei muuta, että erikoistunut tiedotustutkija saattaa olla yhtä naivi.

En halua suinkaan vihjailia siihen suuntaan, että Ginmanin väitöskirjaa ylimalkaan luonnehtisi minkäänasteinen naivius. Ei, ulkopuolisen silmin nähty, niin lomake- kuin teemahaastatteluihin perustuva suomen- ja ruotsinruotsalaisten journalistien tiedonhankinnan kuvaus ja erittely on päin vastoin osuvan ja terävän tuntuinen; siinä on pelkistetty esiin olennainen ja siitä tekijä ansaitsee vilpittömät kiitokset.

Ginmanin pahimpana vikana ei voida pitää sitä, että erilaiset informaatiomallit ja kommunikaatioprosessien mallit eivät hänenkään käyttäminään tavattomassa abstraktiudessaan paljon anna. Oikeassa on Ilkka Kahma ollut puhuessaan vuosia *mass communication researchin* "abstrakteista prosessimalleista" vähemmän ihailevasti.

Tiedotustutkijoiden latuja Ginman hiihtelee myös siinä mielessä, että niin kuin oman ammattikuntamme tuottamat empiiriset tulokset eivät

useinkaan uutuudellaan tai syvällisyydellään häikäise, sitä eivät hänenkään tuloksensa tee. Seuraavassa esimerkkejä.

Kaksi tärkeintä tietolähdettä niin suomen- kuin ruotsinruotsalaisillekin toimittajille ovat henkilöt (muut kuin työtoverit) ja sanomalehdet. Aikakauslehdet ja talon oma arkisto ovat ruotsalaisille toimittajille merkittävämpiä kuin suomenruotsalaisille. Jälkimmäiset puolestaan sijoittavat omat työtoverit ja tietosanakirjat vertailuryhmää korkeammalle.

No, tätä kiinnostavampaa ja tuoreempaa on toimittajien informaatiohankintamallin stabiilius, siis rutinoituminen, joka jäännöksettömästi palautuu journalistisen kulttuurin käsitteeseen. Kyseessä on tiedotustutkijoille heitetty pallo, joka kannattaa - jatkotutkimusten ja keskustelun muodossa - ottaa tällä puolen vastaan. Sama koskee leveän ja kapean informaatioprofiilin käsitteitä, ts. mitä merkitsee, että toiset journalistit omaavat valmiuden käyttää monipuolisesti erilaisia tietolähteitä, mutta toiset eivät?

Muuten olen sitä mieltä, että ne tiedotusopilliset jatkotutkimukset joihin Ginmanin työ inspi-

roi, voisivat ensi vaiheessa mieluiten olla taustatutkimuksen luontoisia. Siten ja vain siten voitaisiin ottaa täysimääräisesti huomioon semanttisen informaation koko substanssi, se jota abstraktit mallit eivät kykene ottamaan huomioon.

Momomaanin loppukomenttikin sallittaneen. Minua on huvittanut yrittää katsoa onko suuri suomalaisen journalismikeskustelu mahdollisesti inspiroinut Ginmania. Hän kyllä kirjoittaa objektiivisuudesta ja hieman sitä koskevasta etenkin ruotsalaisesta keskustelusta (ks. ennen muuta s. 80-84), mutta on tiedotustutkijoita kierroksen jäljessä. V. Pietilän yhden artikkelin pohjalta hän toki tuntee myös sen ajatuksen että kommunikaatio olisi perusluonteeltaan yhteisyyttä (*gemenskap*); hän pitää ajatusta triviaalina (s. 286) mutta ei kiistä kaikkia sen avaamia näköaloja. Ginmanin omaa tutkimusta ei olisikaan voitu viedä läpi ilman sen seikan myöntämistä, että journalismilla on olennaisen tärkeä tiedonvälityksen funktio - mitä muita funktioita sillä sitten tämän lisäksi onkin.

Pertti Hemánus

jatkkoa s:lta 25 (Minkkinen)

- LILJESTRÖM, Rita. *Varttumisen ehdot*. Helsinki, 1982.
LILJESTRÖM, Rita. *Våra barn, andras ungar*. Stockholm, Liber Förlag, 1978.
MANDER, Jerry. *Four Arguments for the Elimination of Television*. New York, Trowbridge and Esher, 1980.
MURRAY, John P. & KIPPAX, Susan. From the Early Window to the Late Night Show: International Trends in the Study of Television's Impact on Children and Adults. *Advances in Experimental Social Psychology*, vol. 12. New York, Academic Press, 1979.
POSTMAN, Neil. *Skolan och kulturarbet*. Stockholm, 1980.
ROOS, Jeja-Pekka. Elämäntapojen tyypeistä elämäntapojen valossa. *Sosiologia*, 18(4), 1981.

jatkkoa s:lta 32 (Lagerspetz)

- HUESMANN, L.R. & LAGERSPETZ, K.M.J. & ERON, L.D. Intervening variables in the television violence - aggression relation. Evidence from two countries. *Developmental Psychology*, 19, 1983 (ilmenty).
- KATZ, E. & FOULKES, D. On the use of the mass

- media as "escape". Clarification of a concept. *Public Opinion Quarterly*, 26, 1962, s. 377-388.
- LAGERSPETZ, K.M.J. & VIEMERÖ, V. An international investigation of televised violence and aggression in children. *The NORDICOM Review*, 2, 1982, s. 11-13. (1980a)
- LAGERSPETZ, K.M.J. & VIEMERÖ, V. TV-väkivallan katselun ja aggressiivisen käyttäytymisen yhteyksistä. *Psykologia*, 17, 1982, s. 320-330. (1980b)
- LEFKOWITZ, M.M. & ERON, L.D. & WALDER, L.O. & HUESMANN, L.R. *Growing up to be violent*. New York, Pergamon, 1977.
- MCCARTHY, E.D. & LAGER, T.S. The effects of television on children and adolescents. Violence and behavior disorders. *Journal of Communication*, 25, 1975, s. 71-85.
- PHILIPS, D.P. The impact of mass media on homicides. New evidence. Käsikirjoitus, 1983.
- RILEY, M.W. & RILEY, J.W. A sociological approach to communication research. *Public Opinion Quarterly*, 15, 1951, s. 444-460.
- SINGER, J.D. The influence of violence portrayed in television motion pictures upon overt aggressive behavior. Teoksessa SINGER, J.D. (toim.). *The control of aggression and violence*. New York, Academic Press, 1971.
- SONESSON, I. *Förskolebarn och TV*. Malmö, Esselte studium, 1979.